

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:

Egy évre 24 korona.
Egy hóra 2 korona.

VIDÉKEN:

Egy évre 28 korona.
Egy hóra 2 k. 40 f.

HÍRDETÉSEK:

* Hasábos post sor egyszer 20 fillér,
minden következőnél 16 fillér.

Nyiltér petit sora 40 fillér.

SZERKESZTŐSÉG

Aradi és csanádi egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 357.

KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.

József főherceg-ut 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 151.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

Arad, 1909.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Péntek, szeptember 3

Mai számunk főbb közleményei

Aradi orvos sikkere nemzetközi orvoskongresszuson
Megnyitják az autobusz körforgalmát.

Szakadás a néppártban.

„A román egyház nem enged.”

Kossuth választójogi terve.

A színész-földbirtokos.

Az északi sark felfedezése.

A nap furcsaságai.

A szocialisták utcai harca.

A meglopott püspök.

Beesapott urinő.

Diákélet Párisban.

Nagy színészekről.

Leleplezések az autobuszokról.

Arad, szeptember 2.

Amióta Arad fölült az autobuszra, igen csinos ügyekhez jutott el. A drága utazás egyik legnevezetesebb állomása az a jelentés, amelyet Virágh Lajos főmérnök, mint az autobusz-üzem helyettes vezetője tett a tanácshoz. A jelentés meglehetősen kemény kritika az autobusz-üzem eddigi vezetésére. Kijelenti a főmérnök, hogy az autobuszok eddig nem voltak kellően kihasználva s ezért a mai utvonalak rendszere helyett a körforgalom életbeléptetését javasolta. Ezt, amint ismeretes, el is fogadta a tanács.

Nos, a főmérnök kijelentése fölöttébb érdekes, sőt pikáns. Az autobuszok nem voltak kellően kihasználva?

Ez ujság. Hiszen folyton azt hajtogatják, hogy kevés az autobusz, több, kétszer ennyi kellene. Kiderül, hogy az autobuszok fele migrénben szenvedett, amíg a többi járt-kelt. Pedig, ha valamennyit használják, a gájkülvárosba is lehet autobuszt járatni, amit pedig az üzemigazgató egyszerű képtelenségnek mondott. És ehez a kellően ki sem használt üzemhez kért a tanács legutóbb gummikerekre és egyebekre huszezer koronát.

A város kényelme szempontjából mindenestre kedves dolog lesz ez a körforgalom, a melylyel olyan utcák kapnak közuti közlekedést, a melyek eddig annak híjával voltak; az autobusz-üzem jövőjére nézve nagy eredményt nem várunk tőle. Az deficites lesz, mint eddig volt, legfőleg azt másként fogják elburkolni, mint a hogy az első jelentésben történt. Az autobusz-közlekedés merész reform volt, a melyet diadalmammal hoztunk Magyarországon elsőnek az utcáinkra; s most utólértek bennünket mindazok a csalódások, kellemetlen következmények, a melyek a reformereket érni szokták. Uttörők voltunk, de a fejünket is betörtük vele.

S ezen nem használhat sokat a körforgalom, a mely szinte ugy fest előttünk, mint utolsó erőfeszítés a kudarc beismerése előtt. Lehet, hogy a főmérnök csakugyan kitalálta a

baj okát abban, hogy a kocsik nem voltak kellően kihasználva; de vajjon a fokozottabb kihasználás mellett is el lehet érni azt a jövedelmet, a mely a járóművek rohamos pusztulásáért kárpótlást nyújt? Vajjon így az évi jövedelem addigra csakugyan kifizeti az autobuszokat, a mikor már használhatatlannokká válnak.

Attól tartunk, hogy a körforgalom ártatlan terve mögött bizonyos szándék rejtőzik. Az, a melyik eddig is többször kísértett: hogy új kocsikat szerezzenek be. Aradon, amely oly szívesen vásárol, lelkesen épít és jószíviuen fizet, az ilyen hajlandóság nem alszik egyhamar el. Ha ez lenne a körforgalom mögött, s ha a kocsik kellő kihasználásának demonstrálása csak arra való, hogy még több kocsikat vegyenek ennek hatása alatt, — akkor a törvényhatóság és a publikum már előre is tilosra állíthatja a váltót az ilyen terv előtt. Ebbe nem mehet a város, se körforgalommal, se egyenessel. Tegye meg a főmérnök, amit az autobusz-igazgatóval szemben okosabbnak tart; kísérje szerencse és bő bevétel az ujtásait. De rindezekhez csak a meglevő eszközöket adjuk neki; többel nem megyünk beljebb a merész vállalkozásban, amelyet az autobuszokkal kezdtünk meg. Amink van, azt szívesen adjuk utra valóul a körforgalomhoz, — szerencsés utat!

A nők boszuja.

*

X... ismert, szellemes párisi hírlapíró, kinek cikkei nagyon olvassák, de nem mindig szeretik, mert gyakran megmondja az igazat, nemrégiben keményen írt a nők fényüzése ellen. Nehány nap mulva, illatos, cimeres monogrammu, női kéztől írt levelet kapott, következő tartalommal:

„Uram! Ha van bátorsága s nem fél a ködtől, hogy eszút kap, jelenjen meg csütörtökön pontban éjfélkor a Cours-la-reine fasorai közt s jobb oldalon az 52-ik fánál várjon, míg egy hintó ott meg nem áll. A barna livreés kocsishoz így szóljon ön: „Sámuel, gyorsak-e lovai?” s ha erre a kocsis azt fogja felelni: „Oly gyorsak uram, mint a szél!” akkor üljön be ön és hajtasson tova.”

— Talán valami gonosz tréfát akarnak velem űzni, — gondolta a hírlapíró s rögtön elhatározta, hogy a levelet egyszerűen félre teszi s nem megy a légyottra. Igen, de a levél izgató tartalma csak még sem hagyta nyugodni s eaze mindig a sétány fasorai közt kalandozott.

Végre elérkezett a végzetes csütörtöki nap s nyugtalansága ekkor tetőpontra hágott. Dolgozni akart, de a gondolatok kerültek agyát. Boszusan dobta el tollát s minden irány s cél nélkül sétára indult.

Egyszer csak azt vette észre, hogy a kijelölt fasorok közt van. Hát aztán, — gondolta itt magában — miért ne jönnék el ide e talá-

nyos légyottra? Igaz, hogy már tul vagyok a harmincon, de azért még ingerel az efféle kaland s a ködtől nem félek, hogy megártson. Szép nem vagyok, de épen rut sem s szellemem teljes virágzását ugyancsak emlegetik. Hátha valami kellemes szerelmi viszony lesz...

Ilyen gondolatokkal tért haza; alig várta, hogy 11 óra muljon, midőn rendbe szedte magát s különösen haját és szakálát, mire sokat adott.

Pontban 12 órakor ott állt a kijelölt fánál, hova a barna livreés kocsis csakhamar megérkezett.

Izgatottan rebegte el a hírlapíró a jelmondatot s a megfelelő válaszra a hintóba lépett, mire az tovarobogott.

Félőrai sebes hajtás után megállt s a kocsis nyersen kiáltá:

— kaput nyissatok.

Midőn a hírlapíró a hintóból kilépett, tiszta, szépen porondozott, tágas udvarban találta magát, melynek közepén izlésees, kétemeletes palotaszzerű ház emelkedett.

— Na, — gondolta X... — ily dolgok már csak a Ponson barátom regényeiben fordulhatnak elő.

Az elmélkedésre nem sok ideje volt, mert csinos szobaleány lépett hozzá, csalfa mosolylyal mondván:

— Uram, kövessen a terembe, hol nagyságos asszonyom várja.

Fölhaladtak a lépcsőkön s az előszobán

keresztül menvén, egy terem ajtajához jutottak melyen a szobaleány bekopogtatott.

— Ki az? — hangzott belülről.

— Azon ur, kit vártunk — felelt a szobaleány.

— Bejöhet, — hangzott ismét a teremből.

A szobaleány felnyitotta az ajtót s a hírlapíró néhány pillanatig bámulva állt meg a küszöbön.

Tizenkét, fekete dominóba burkolt, álarcos hölgyet pillantott meg, kik félkörben ütek s közepén a magasabbra helyezett támlányban az foglalt helyet, ki a gyülekezetben elnökölni látszott.

A szobaleány e közben az ajtót kívülről bezárta.

— Na, itt furesa dolgok vannak készülöben, — mondá magában a hírlapíró — nem fog ártani egy kis bátorság. De hát mi a manóért is lehet ez az egész komédia.

— Ön X... ur? — kérdé az elnöknő.

— Igen, asszonyom.

— Hírlapíró?

— Szolgálatjára.

— Ön írta azt a cikket a fényüzésről, mely a nőket oly sértőleg támadta meg?

— Nem tagadhatom.

— Emlékszik e még az abban foglalt kifejezésekre?

— A kifejezésekre nem annyira, mint inkább az értelemre.

— Most is ugyanabban a nézetben van?

— Igen, még mindig.

Kossuth választójogi terve.

Bankprovizórium, új választás.

Fővárosi tudósítónktól.

Arad, szeptember 2.

Egy bécsi lap tudósítója tegnap Karlsbadban Kossuth Ferenc kereskedelmi miniszterrel beszélgetett.

— Már régen nem éreztem magamat olyan jól, mint most — mondotta Kossuth a beszélgetés során. — Az elutazásom szeptember hatodikán vagy nyolcadikán lesz. Munkában gazdag idő fog következni és, mint a jelek mutatják, a szeptember bőséges munkát és fontos határozatokat hoz majd Magyarországon.

Hogy e fontos határozatok mire vonatkoznak, a felől a miniszter nem nyilatkozott. Egy dolgot beszélnek s valószínű, hogy Kossuth — e szerint — új választójogi tervezetet dolgozott ki Szierényi államtitkár közreműködésével és Wekerle miniszterelnökkel egyetértőleg. A tervezet teljesen elejti a többes szavazatokat — a melyeknél már Andrassy is hajlandó bizonyos módosításokra — s általános és egyenlő szavazati jogot kedvezményez olyképen, hogy a választók száma körülbelül 2,100,000 legyen. Részleteket Kossuth bizalmasaival sem igen közölt még s úgy látszik, hogy ezekbe a kormánytagokon, Szierényi államtitkáron és a függetlenségi párt fővezéreinek kivül semki sincs beavatva. Állítólag Kossuth azt találná legcélszerűbbnek, hogy e választójogi terv tüzesség ki az új pártalakulás alapjául és hogy ez iránt az ország is megkérdeztessék. A választás ehhez képest a mostani törvény alapján történék és a választójogi reformot már az új országgyűlés tárgyalná és juttatná tető alá.

A bankügyben provizóriummal tisztáznák a helyzetet. Hogy ez milyen időtartamra kötéssék, az iránt teljes megállapodás az irányadó helyeken sincs.

Egy fővárosi estilap mai száma írja: Wekerle Sándor dr. miniszterelnök a morva hadgyakorlatok után e hónap közepén utazik a királyhoz, hogy jelentést tegyen a politikai helyzetről. Előzőleg tanácskozni fog miniszter-társaival, így elsősorban Kossuth Ferenccel, aki 9-én érkezik Budapestre. A király e hónap

— S nem volna hajlandó visszavonni azt?

— Egyáltalában nem.

— Hallották asszonyaim, — fordult az elnöknő a jelenlevő hölgyekhez — ez az ember nemcsak nemünk iránt bátorkodott a legsértebb megtámadásoknál élni, de elég utvariatlan is, midőn hibáját be sem akarja ismerni. Büntetlenül hagyjunk e ily sérelmet?

— Nem, nem! — szólt a gyülekezet egyhangulag.

— Tehát önök öt egyhangulag elítélik?

— Igen, egyhangulag.

Ekkor az elnöknő ismét a hírlapíróhoz fordult:

Hallja uram! Ön már nem fiatal s nem is szép; ha még távolról valami kis kellemes benyomást képes előidézni, azt egyedül hajának és szakállának köszönheti, mikre ön nagyon is hív. Ezek most ollóink alatt el fognak hullani s így ön kevéssé lesz kitéve a kísértésnek, mely önrel az azt képzelte, hogy imádója van. Így nem fogja ön többé azon oktalanságot elkövetni, hogy névtelen levélre titkos légyottokat elfogadjon. Most pedig előre, hajtsuk végre az ítéletet.

A hírlapíró, mindamellett, hogy az ékszerrek és az uszályos ruhák ellen keményen kikelt, művelt modoru ember. Mosolyogva hajlott meg az ítélet előtt s mint bárány hagyta magát megnyírtni.

A végbement műtét után megengedtetett neki ismét hintóba ülni, mely öt reggeli 3 óra tájban saját lakására szállította.

Szelim.

17-én magánkihallgatáson fogadja Lukács Lászlót, aki ezután újból megkezdi homo régiuszi küldetését. Lukács állítólag pártot fog alakítani és kormányának főprogramja az általános választójog lesz.

Aradi orvos sikere a nemzetközi orvoskongresszuson.

Aussterweil László dr. előadása.

Fővárosi tudósítónktól.

Arad, szeptember 2.

A budapesti nemzetközi orvoskongresszus tegnap délutáni ülésén egy aradi orvos ért el jelentős sikert. A kongresszus XIX. szakosztályának, a törvényszéki orvostani szakosztályának befejező ülésén Aussterweil László dr. aradi törvényszéki orvos előadást tartott a csavargók és koldusok elmeállapotáról büntetőjogi szempontból. Aussterweil dr.-nak új és alapos megfigyeléseken alapuló tanulmányát a külföldi tudósok zajos elismeréssel honorálták.

A kongresszus ez üléséről itt következik tudósításunk:

A XIX. szakosztály tegnapi ülését Kenyeres tanár nyitotta meg és vezetésére Hildesheim titkos kormánytanácsost kérte föl. A törvényszéki elmeorvos keretében vágó kérdések kerültek ezúttal szőnyegre. Az első előadó Aussterweil László (Arad) volt, aki a csavargók és koldusok elmeállapotát ismertette büntetőjogi szempontból. A csavargók és koldusok elítélésénél eddig elmeállapotukkal nem sokat törődtek; ellenük ezideig jóformán csak büntetési rendszereket dolgoztak ki; egyéniségükkel, életörténetükkel, elzülésük okaival eddig nem törődtek. Fölvívja a figyelmet arra, mily fontos a csavargók és koldusok egyéniségével foglalkozni; kutatni kell életük történetét, előéletét, iskolai idejét, katonaeletét, környezetét, nevelését, vizsgálni kell szervezeti, testi és szellemi állapotát és akkor rájövünk, hogy aránylag ritka az, mikor a csavargó vagy koldus önhibájából, jellembeli fogyatékoságából lesz azzá; nagyrésztük elmebeteg; a csavargás és koldulás elmebetegségük folyamánya. Leggyakoribb elmebetegség náluk a dementia praecox, alkoholizmus, imbecillitas, epilepszia, ritkábban a paralysis progressiva, a dementia senilis. A föl-sorolt elmebetegségekben szenvedők a legkülönbözőbb okokból válnak koldusokká és csavargókká; ugyanis: gyakran féltelmi és izgatottsági rohamok lepik őket meg s hogy ettől megszabaduljanak, csavargásnak indulnak, vagy hallucinációban hangok direkt föl-szólitják őket a kóborlásra; a leggyakoribb ok pedig a koldulásra a dementia praecox folyamányaként kifejlődő elmeengesség. A csavargók és koldusok általában súlyosabb büntetéseket nem követnek el; legnagyobb büntetéseik a csavargás és kolduláson kívül, szeméremelleni büntetettek és vétségek, továbbá a fölindulásban elkövetett büntetettek, mint csendháborítás, idegen vagyon rongálása, személyek elleni büntetettek és vétségek, sértések, fenyegetések, gorombáskodás, tettlegesség, testi sértések, hatóság elleni erőszak stb.

Minél előbb szükséges lenne, hogy a bíróság koldusok és csavargók elítélése előtt egyéniségükkel ép úgy foglalkoznék, mint ahogy ezt már teszi más büntetendőknél s akkor nagyrésztük nem kerülne fogházba, hanem másféle letartóztatási intézetbe, ahol egy részét gyógyítani kellene, más részét meg kellő vezetés, tanítás, irányítás mellett elmeállapotuknak megfelelő munkába kellene fogni.

A zajos tetszéssel fogadott előadás után

Miss Alexander (Csikágó) tartott hosszabb angol előadást a tranzitorikus elmezavarról, különös tekintettel annak klinikai és forensis jelentőségére. A szakosztály tagjai ezután Németh Ödön egyetemi magántanár vezetésével megtekintették a kir. országos gyűjtőfogházat s a mellette levő igazságügyi megfigyelő és elme-gyógyító-intézetet, ahol az intézet vezetője szolgált szakszerű magyarázatokkal. Ezzel a szakosztály végleg befejezte működését.

MEGNYITJÁK az autobus körforgalmát.

Uj viteldijak.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 2

Az Aradi Közlöny mai számában jeleztük, hogy a tanács ma rendkívüli ülésben foglalkozik Virágh Lajos főmérnöknek az autobus körforgalom megindítására vonatkozó előterjesztésével.

A tanács Varjassy Lajos polgármester elnöklésével tartott ülésében tárgyalta a gépkocsizomban fontos lépést jelentő érdekes előterjesztést, mely a következőképen hangzik:

Mint a városi autobusvállalat helyettes vezetője arról győződtem meg, hogy míg egyrészt az autobusok kellőképen kihasználva nincsenek, — amennyiben 8 közül rendszeresen csak 4, ritkán 5 járt — másrészt a személyforgalom nem felel meg azon reményeknek, melyeket az autobusok létesítése alkalmából hozzá fűztünk. A kocsiknak kellőképen való ki nem használásának — ez idő szerint — az volt az oka, hogy azokon nagyobb javításokat eszközöltek, részint pedig az, hogy a műhely felszerelése hiányos volt s annak személyzete a gépeket kellőképen nem ismerte, részben pedig a természetes használat folytán a carroussériák meglazultak s azokat egymásután ki kellett javítani. Ezen bajokon segítve van, amennyiben egy autobus kivételével a többieket a waggon-gyár kijavította és a Westinghouse-gyár két mérnöke, akik az autobus gépeket teljesen ismerik, sűrűn kijár a garageba s ott a gépek alapos és szakszerű megvizsgálása után a műhely munkásainak a szükséges utasításokat megadják s a javításokat maguk is ellenőrzik.

(A ki nem használt autobusok.)

Hogy az autobusok forgalma nem felel meg a hozzáfűzött reményeknek, annak az az oka, hogy az autobusok nem lettek kellő módon kihasználva. A mai tapasztalatom után, amelyet mint helyettes vezető rövid egy hónap alatt szereztem, csak sajnálatomnak tudok kifejezést adni a fölött, hogy az eredetileg tervezett körforgalmat és gáji menetet meg nem indítottuk akkor, amikor mind a 8 autobus új volt. Most azonban semmi akadály nincs a körforgalom megindításának, sőt a forgalom azt egyenesen megköveteli.

Az előadottak után javaslatba hozom: mondja ki a tek. Tanács, hogy az autobusoknak kellő módon való kihasználását és a személyforgalom nagyságát a rendelkezésre álló autobusokhoz képest megfelelően nem tartja, másrészt a közönség rég táplált óhajának is eleget akar tenni és ezért elrendeli a körforgalom megindítását. Az utvonalakot lapunk mai számában ismertettük. A megállóhelyek a már elfogadottak maradnak.

(Az új viteldijak.)

Az egész körforgalom 6 szakaszra oszlik, u. m.: I. Szabadság-tér, II. Kossuth-utca, Batthyány-utca sarka, III. Vásártér, Pécskai-ut sarok, IV. Vasuti állomás, V. Radnai ut motorállomás, VI. Városháza. Mindegyik szakasz viteldija 10 fillér, kivéve a II. és III. közöttit, amely nagy távolságánál fogva 16 fillér lesz.

Háromféle viteldij állapítandó meg, u. m.: 10 filléres, 16 filléres és 20 filléres. A) 10 filléres szakaszjegyek: a) Szabadság-térről — Kossuth-utca — Batthyány-utca sarkáig; b) Szabadság-térről — Városházig; Motorállomástól — Városhá-

zig; d) Vasúti állomástól — Pécskai-ut és Vásártér sarkáig.

B) 16 filléres jegyek: a) Szabadság-tértől, vagy Kossuth utca, Batthyány-utca sarkától a temetőig; b) Kossuth-utca, Batthyány-utca sarkától városházáig; c) Városházától a vasútig; d) Szabadság-tértől a Radnai-utig; e) Szabadság-tértől a vasútig; f) Vásártér és Pécskai-ut sarkától a Radnai-utig.

C) 20 filléres jegyek: a) Szabadság-tértől, Vásártér és Pécskai-ut sarkáig; b) Kossuth-utca Batthyány-utca sarkától a vasúti állomásig.

A tanács egyhangulag elfogadta az előterjesztést és holnap már hirdetések útján is tudatja a közönséggel az új vonal megnyitását.

Azt hisszük, hogy ezzel az intézkedéssel azonban még mindig nem sikerült az autóbusszállat a hasznos hajtó üzemek sorába emelni.

Szakadás a néppártban.

A szegedi nagygyűlés után.

Fővárosi tudósítónktól.

Arad, szeptember 2.

A Szegeden tartott katolikus nagygyűlés váratlanul és meglepetésszerűen nagy és érdekes politikai szenzációt pattantott ki. Bebizonyult a legnagyobb nyilvánosság előtt, amit különben már régóta rebesgetnek a beavatottak, hogy a néppártban uralkodó mérsékelt és radikális áramlat szembekerült egymással s ennek az összeütközésnek alighanem pártszakadás lesz a vége.

Tudni kell, hogy a néppárt hosszú évek óta két formátlan és körvonalaiiban határozatlan csoportra oszlik. Az egyik, az ugynevezett „mérsékelt” csoport a Zichyék után indult, a „radikálisok” ellenben Rakovszky István és Molnár János ultramontán politikáját követte.

Ilyen körülmények között természetes, hogy a párt csendes felszín alatt nagy viharok uralkodtak s a dolog természetéből következik az is, hogy a vihar a radikálisok zugaiból indult utnak a mérsékelték ellen. Rakovszky István és Molnár János merész politikai céljait ugyanis többször keresztelte a mérsékelték óvatossága és körültekintése.

A radikálisok többször megkísérelték, hogy Zichy Aladár gróf minisztert a kabinetből s rajta keresztül a néppártot a koalícióból kioperálják. Zichy Aladár grófon kívül különösen Zichy János gróf volt nagy száka a szemükben.

Zichy János gróf tudniillik — szerintük — néppárti renegát. Volt benne elég erkölcsi erő ahhoz, hogy belépjen az alkotmánypártba s egyik beszámolója alkalmából nem tulságosan szükségességnek jelezte az egyházpolitikai törvények revízióját.

Most aztán, a szegedi katolikus nagygyűlés nagyszerű alkalmat szolgáltatott a régóta elhelyezett és megtöltött aknák felrobbantására. Már a legelső napon föltűnt, hogy egyfelől Zichy János gróf elnök és hívei, másfelől Rakovszky Istvánék között valami ellentét uralkodik, amelyet ezek az utóbbiak szándékosan igyekeztek mindinkább kiélezni, külsőségekben és elejtett szavakban.

Végül aztán, mikor híre járt, hogy Zichy János gróf a nagygyűlés megnyitáskor annak a nézetének szándékozik kifejezést adni, hogy a politikai agitáció nem használ, de árt a katolicizmus ügyének, mert ahelyett, hogy egyesíteni, megosztja a katolikusokat, Rakovszky István sietett jólőre az ellenkezője mellett bizonykodni. A katolikus népszövetség gyűlésén jobb ügyre méltó buzgalommal fejtegette egyrészt azt, hogy a katolicizmusnak szüksége van

a politizálásra, másrészt pedig azt, hogy a nagygyűlés és a népszövetség között nincsen semmiféle ellentét. Mert, mint mondotta, a kongresszus csupán elmélet, de a népszövetség maga a praxis.

Délután azonban kitűnt, hogy igenis megvan az ellentét. Zichy János gróf csakugyan elmondotta azt, amit akart, mire Rakovszkyék az este tartott léppárti lakomán gunyosan perszifálták Zichy felfogását. Ezt annál bátrabban teheték, mert Zichy János gróf ezen a vacsorán nem jelent meg. Rakovszkyéknek erre is megvolt a válaszuk: megsértődtek s a legközelebbi vonattal valamennyien elutaztak Szegedről. Csupán Molnár János maradt ott. Az is csak azért, hogy másnap este, a kongresszus lakomája előtt így szólhasson Zichy János grófhhoz:

— Nem megyek el a hivatalos vacsorára, mert szolidáris vagyok elvbarátaimmal.

A kongresszus papi közönségének egy töredéke ezen a lakomán is tüntetett Rakovszky mellett. Mikor Nagy Emil Zichy János gróftól köszöntötte fel, ők Rakovszkyt éltették. Majd Göröcsöni (Friedrich) Dénes fővárosi tanár mondott pohárköszöntőt, a melynek csattanója megint a Rakovszky név többször való elkiabálása volt. Ugy a beszéd, mint a közbekialítások arra készítettek Nagy Emilt, hogy visszavágjon, de erre már nem került a sor.

Zichy János gróf ugyanis csöndesen felállott és elment.

Ezzel az incidenssel zárult a szegedi nagygyűlés. A néppárt pártelmei tehát elvetették a kockát, s a közel jövő bizonyára megmutatja: ki nyert, ki vesztett.

„A román egyház nem enged.”

A „Telegraful Roman” cikke. — A papság ellenszegülése.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 2.

Apponyi Albert gróf vallás- és közoktatásügyi miniszter ismeretes rendelete, melylyel a román iskolákban a hittan magyar nyelvű tanítását teszi kötelezővé, a Tribuna ma este megjelenő számában már erős visszhangra talált. Az említett lap írja, hogy a román körök szervezkednek és leszámolásra készülnek Apponyival.

Ebben az ügyben a Telegraful Roman, Metianu nagyszabeni metropolita hivatalos lapja cikket közöl, melyben bejelenti a rendelet ellen a végletekig menő harcot és a papokat ellenszegülésre szólítja fel.

„Ismerve azokat a jogalapokat — írja az érsek lapja, — melyekre a román egyház ebben a kérdésben helyezkedik és ismerve közelebbről az egyház vezetőinek köteleességérzetét, elmondhatjuk, hogy az egyház nem fog engedni, mert nem engedhet.

Azt kérde most minden román ember, mi fog bekövetkezni, ha a kormány ragaszkodik álláspontjához és következésképpen, fenyegetését, a kongrua megvonása által beváltja? Az egyház és állam közti szakadásnak perspektívája nyílik meg előttünk, melynek következményei beláthatatlanok. A román lapok egyértelműleg a veszélyt előre jelezték és míg mi az időt az élet kisebb kérdéseire fecsereztük, ime a miniszterelnök az egész románságot egy hatalmas védőáborba terelte. A rendeletnek ez az első következménye.

A nemzeti és alkotmánynyal bíró egyházaknak az a jellemző sajátysága, hogy az isteni ígét a hívőknek a saját nyelvükön hirdethetik. Ez az igazság a vérünkbe vált és a román léleknek összetartozó részét alkotja. A „Miatyánknak” idegen nyelven való elimádkozása minden román ember előtt egyenlő az istenkáromlással. Csak így érthető meg,

miért becsüli többre a román és miért ragaszkodik jobban nyelvéhez és vallásához, mint életéhez. A miniszteri rendelet ezt a hitet megsértette és most a román lélek ez ellen feljajdul.

A vallásoktatást mindig az egyházunk belügyének tekintettük. Így volt ez 1848. előtt, így volt az abszolútizmus alatt és így az alkotmány helyreállítása után is. A magyar nyelven történendő hitoktatásnak törekvése előbb csak bántortalanul és féltékenyen nyilatkozott meg mint az akkori kultuszminiszternek csak egy óhaja. Az egyházi hatóság a törvénytelen óhajt egyházi autonómiánk ellen irányzott merényletnek minősítette és következetesen visszautasította. Hogy most ennek a „merényletnek” törvényes színezetet adjanak, alkották meg az 1909. évi XIII. törvencikknek ötödik szakaszát, mely szerint a kultuszminiszternek joga van a miniszter rendeleteinek ellenszegülő lelkésztől megvonni a kongruát és ha az ellenszegülés az egyházi főhatóság parancsán alapulna, az egész egyházmegye kongruája megvonható. A miniszter tehát terrorizáló eszközt teremtett magának.

Bármennyire forgatjuk is a kérdést, nem értjük meg, micsoda összefüggés van hitoktatás és kongrua között? A miniszter rendelkezhetik ama honorárium felett, amelyet egyes hitoktatóknak ad bizonyos szempontok szemmel tartása mellett, ezt meg is vonhatja tőlük; de nem vonhatja meg azt a kongruát, melyet papságunknak megszavazott a törvényhozás, kártalanítás gyanánt a polgári házasság törvénybe iktatása által elvesztett jövedelmekért.

Ha a kormány ragaszkodik mostani álláspontjához és a kongruát beszünteti, akkor egyházunknak jogában áll az állammal szemben támasztható követeléseit bíróság útján érvényesíteni. Reméljük, hogy papjaink kötelességüket teljesíteni fogják és a pénz kedvéért nem mondják fel az engedelmességet egyházi főhatóságaikkal szemben és tudni fogják, hogy ez alkotja lényeges alkatrészét annak a lehetőségnek, hogy ők papi funkciókat végezhetnek egyházunk ol-tárainál.

Egyházi testületeink a napokban egybegyűlnek és a helyzet komolysága és egyházunk méltóságának megfelelően megadják válaszukat a miniszternek. Addig a törvénytől és jogszokástól történő minden eltérést a hivatalos köteleességek megszegésének és egyházunk részére biztosított jogok lábbaltiprásának minősítjük.

Amint ebből látható, a román főpapság a legkomolyabb harcot indítja a kormány ellen s úgy látszik, ez évtizedes hadakozásnak jelzi a kezdetét.

VÁROS ÉS MEGYE

A szeptemberi közgyűlés folytatólagos sorrendje: A városi tanács betérjeszti a kereskedelemügyi miniszterium leiratát az aradi indóházi felvételi épület építése ügyében. A városi tanács betérjeszti a Magyar aszfalt részvénytársasággal a vasúti fölüljáró mellett készített aszfalt-ut fenntartására vonatkozó szerződést jóváhagyás céljából. A városi tanács betérjeszti a Nemes Gézával a Béla-tér 1. szám alatti raktárhelyiség bérletére vonatkozó szerződést jóváhagyás céljából. U. a. betérjeszti Berger Gyula és társai azon kérelmét, hogy a Magyar-utcában tervezett aszfalt-ut 80 folyóméterrel meghosszabbítsák. U. a. betérjeszti a felső kereskedelmi iskola épületénél szükséges bádógos és cserepes javítási munka biztosítása iránt megtartott versenytárgyalás eredményét. U. a. betérjeszti a Kossuth-utcai fiú iskola és a II. ik polgári iskolánál szükséges függönyök beszerzése iránt megtartott árlejtés eredményét. A városi tanács betérjeszti a Weitzer-utcai leányiskola bolthelyiségeinek bérbeadása iránt megtartott árverés eredményét. A városi tanács betérjeszti a belügyminiszterium leiratát, melylyel a Weitzer-utcai leányiskola építési költségeire függő kölcsön felvételét engedélyezte. A tanács előterjesztése az aradi egy és kétfogatu bérkocsi tulajdonosok ipartársulatának a bérkocsidíjszabályzat módosítása és bérkocsidíj felemelése iránti kérvénye tárgyában.

A szociálisták utcai harca.

Törvényszéki tárgyalás.

Távirati tudósítás.

Arad, szeptember 2.

Az elmúlt év őszén Budapesten csaknem naponta megismétlődtek a szociáldemokrata munkások tüntetése, amire részben Andrásy Gyula gróf választói javaslata és a szakszervezetek tömeges fölfüggesztése adott okot. A legzajosabb tüntetés, amely zavargásnak is nevezhető, október 8-án történt, amikor a rendőrök és a tüntetők között véres harcok fejlődtek ki, revolverlövésekkel, attackokkal és egy sereg letartóztatással. Több mint félszáz tüntető került a rendőrségre, ahol hatóság elleni erőszak és testi sértések címén indították meg ellenük az eljárást.

A királyi ügyészség az előállított tüntetők közül huszonöt ellen emelt vádat. A vádirat, amely egész kötetekre terjed, többek között ezeket tartalmazza:

A fővárosi szociáldemokrata munkások utcai tüntetésének elfajulása és egy forradalmi pártnak a megalakulása miatt a nyilvános gyülekezést tiltották. A szociáldemokrata párt mindamellett arra hívta fel a munkásokat, hogy október hó 8-án tüntessenek a „fekete gróf plurális családja” ellen. A rendőrségnek bizalmas uton az is tudomására jutott, hogy a párt körében tüntetésre hajlandókat, illetve a felbujtottakat, forgópisztolyokkal és vasbotokkal fegyverezték fel, azzal a felhívással, hogy ezeket a tüntetési tilalomnak érvényt szerző rendőrök ellen használják.

Ezzel szemben a VI. kerületi kapitányság vezetője, Bónis István kerületi kapitány egész tisztikara kíséretében ötven gyalogos és husz lovasrendőrrel a készülő tüntetés helyére, az Andrásy-ut és a Körut keresztezésén lévő Oktogon-térre vonult ki. Esti 9 óra tájban a Városliget felől több száz tüntető fekete tömegként hőmpölygött az Oktogon felé az Andrásy-ut egész szélességében.

Mivel a fűsiketítő zajongásban a szóbeli felhívásnak fogantója nem volt, Bónis kapitány az előre küldött lovasrendőrök kürtölésével, háromszori riadóval hívta fel a tömeget a szétoszlásra. A lovasok vonalát Bónis kapitány egész tisztikarával nyomon követte. Mögöttük a gyalogos rendőrség vonult fel. A kürtjelek elhangzására a tüntetők fekete tömegéből forgópisztolyokból valószínűs sortűz zúdult a rendőrökre.

Egyik lövés Bencsik István lovasszakaszvezetőnek jobb karját érte és rajta oly sérülést ejtett, melynek következtében a gyeplőt eleresztette, mire a lövésektől megriadt lova megbokrosodott és az uttesten elvágódott. Emiatt a ló is annyira megsérült, hogy további szolgálatra hasznavehetetlenné vált. A szakaszvezetővel egy időben elbukott Krall rendőrfelügyelő is, kit lova szintén maga alá temetett, amitől a felügyelő baloldalán horzsoltszerű sérülést szenvedett.

A tüntetők nyilván a két lovas elestén is fölbuzdulva a sortűz után is számos lövést tettek a rendőrökre, összesen száznál is többet. Egyik-másik rendőrtisztviselő és gyalogosrendőr erre hol a levegőbe, hol a támadó munkások felé forgópisztolylyal összesen tizenhét lövést tett, a lovasok pedig kivont karddal oszlatták szét a tömeget, mely az Andrásy-utról jött és balfelől a mellékutcákba, nagyrészt az Eötvös-utcába menekült, miközben lövöldözésük egyre tartott. A rendőrökön kívül a tüntetők közül is többen megsebesültek.

Ma tárgyalta ezt az ügyet Tholdt dr. bíró elnöklésével a budapesti büntető törvényszék.

A vádlottak közül Molnár Ferenc, Koritár János, Horvát András, Molnár János, Portkó Antal, Horváth Nándor, Hacsí Béla, Haszon Gyula, Spaczek Sebestyén, Peyer Károly, Tita Árpád, Kozma András és Tomaniczka Kálmán ellen súlyos testisértés címén, négy vádlott ellen pedig hamis tanúzásra való csábítás büntetése címén is vádat emelt az ügyészség.

A tárgyalás elején Ladányi dr. védő gyorsírók kirendelését kérte az elnöktől.

— Ezt tárgyalás előtt kellett volna kérni és a költségeket előre le kell tenni.

Erre Gaál Jenő védő kivett 600 koronát, amire az elnök elrendelte a gyorsírók alkalmazását.

A tárgyalás több napig tart.

Az északi sark felfedezése.

Ujabb részletek Cook dr. utjáról.

Távirati tudósítás.

Arad, szeptember 2.

Az északi sark felfedezésének híre, melyről az *Aradi Közlöny* bécsi táviratok alapján már ma megemlékezett, óriási szenzációt keltett világszerte. A felfedezés első hírét a dán grönlandi gyarmatigazgatóság egyik hajójáról táviratozták meg Koppenhágába. Maga Cook dr. jelenleg egy grönlandi kereskedelmi hajónak, a „Hans Egede”-nek fedélzetén van, amelyet szombatra várnak Koppenhágába. De már ma érkeztek újabb jelentések a felfedezésről, többek közt magának Cooknak egy érdekes távirata és az elért távolságok kimutatása.

A nagyhorderejű ut egyes részletei bámulatra méltó képét nyújtják a felfedező bátor munkájának. Az ut gazdag volt fáradalmas kalandokban, amelyek azonban nem tudták megtörni Cook dr. akaraterejét. Az emberiség régi vágya teljesült, a tudomány egyik legnehezebb törekvése ért célhoz és bár ma még nem lehet mérlegelni a felfedezés teljes jelentőségét, az arról szóló minden hír az emberiség nagy érdeklődésére tarthat számot.

Mai távirataink Cook dr. utjáról a következőket jelentik:

Cook dr. távirata.

Newyorki távirat jelenti: A „Newyork Herald” Cook Frigyes dr.-tól a következő táviratot kapta:

Az éhség és hideg ellen való fárasztó harcok után elértük az északi sarkot. Megtaláltuk az északi sarkhoz vivő új utat és mindenütt vadban bővelkedő vidéket találtunk, ami gyarapítani fogja az eszkimók és az európaiak vadászterületét. Nagy területet fedeztünk fel, amely sziklákon nyugszik és amely bizonyára a földnek legészakibb része. Eddig 30 négyszögkilométer új területet hóditottunk.

Ugyancsak a „Newyork Herald” a Cook dr. által elért szélességi és hosszúsági fokról a következő táviratot kapta:

Cook 1908. március 30-án elérte a 84 fok 47 perc szélességi fokot és a

86 fok 36 perc hosszúsági fokot. Ez volt a szilárd földkéreg utolsó pontja. Cook innentől fogva jégmezőkön haladt tovább, sem nagyobb állati, sem mikroszkopikus lényeknek nyomát sem találta. Április 8-án 86 fok 26 perc szélességet és 94 fok 21 perc hosszúságot ért el. Az expedíció kénytelen volt a kutyák egy részének husát elfogyasztani.

A hír hatása.

Koppenhágai távirat jelenti: Egy újságíró beszélgetett Reisberg dán gyarmatügyi igazgatóval, aki elmondta, hogy a gyarmatügyi hivatal az első táviratot negyed 11-kor, a másodikat pedig 11-kor kapta *Lerwick*-től. Az első táviratot A. Hornsen, a „Hans Egede” gyarmatgőzös kapitánya, a másodikat pedig a grönlandi gyarmatigazgatóság igazgatója küldte. Mindkettő egybehangzóan jelenti, hogy Cook elérte az északi sarkot. Reisberg nem kételkedik a hír valóságában.

Londonból táviratozzák: A felfedezés híre itt és Newyorkban hitelre talál, bár Cookon kívül egyetlen tanu sem bizonyítja eddig ezt a jelentőségeltjes dolgot. Egy hírlapíró felkereste a híres délsarki kutatót, *Shakleton* hadnagyot, aki ezeket mondta:

— Ha a hír igaz, akkor Cook dr. óriási cselekedetet vitt véghez. Amerika büszke lehet rá. De lehetséges-e, hogy egyetlen ember ilyen véghezvigyen. Alig keresztülvihető. De várjuk meg Cook dr. újabb közléseit, melyek remélhetőleg megerősítik az első értesülést.

(Az intervjú Cook dr. második táviratának megérkezése előtt történt.)

Cook dr. és expedíciója.

Cook Albert Frigyes dr. 1865-ben Newyork állam Sullivan kerületének egy kis községében, Callicoonban született. Apja orvos volt és a fiatal Cook is orvosi oklevelet nyert 1890-ben. Már korán érdeklődött a földrajzi kutatások iránt és a kilencvenes évek elején elkísérte Peary expedícióját. Nemsokára rá a belga délsarki expedícióban is részt vett mint orvos. Mintegy két és fél évvel ezelőtt maga indított expedíciót, hogy Grönlandon keresztül az északi sarkra jusson. Az expedíciót egy amerikai milliomos, John Brodtky látta el felszereléssel. Cook maga expedíciójáról, terveiről eddig keveset juttatott nyilvánosságra és úgy látszik, előkészületeit és utját igyekezett titokban tartani, talán azért is, hogy az esetleges siker hatása annál nagyobb legyen. Még a szaklapok is keveset foglalkoztak utjával. Az első érdekesebb hír az volt, hogy Cook 1907-ben *Etah*-nál, Grönland északi partvidékén házat épített, hogy ott átteleljen és 1908. tavaszán Ellesmerlandon át folytassa utját. 1907. augusztusában elhagyta társait azzal, hogy vadászatra megy. E helyett nemsokára híre jött, hogy Cook az északi sarkra indult. Volt kíséretének csak egyik tagja, Rudolf Franke maradt vele. A két ember utja rettenetes fáradalmakkal járt. A hideg borzasztó volt; egy napon Cook drt majd felfalták a jegesmedvék. Csak hosszas küzdelem után sikerült neki az állatokat elűzni. Cook felszerelése csak két szánkó volt, amelyek fel voltak szerelve spirituszos kályhákkal. Előnyére szolgált, hogy nem vitt nagyobb készülékeket, mert azok akadályozták volna. Volt azonkívül két vászoncsónakja, amelyeknek segítségével gyorsan keresztül tudtak evezni a jég-hasadékokon és így sokkal gyorsabban haladhattak előre, mint Peary.

Érdekes, hogy mivel Cook már hosszú idő

óta nem adott életjelt magáról, a Newyorki Artic-klub egy segélyakciót szervezett, mely Wallace Dillon vezetése alatt múlt év júliusában indult el Cook felkutatására. Ez az expedíció most már visszautazóban van.

Becsapott urinő.

Szélhámos hivatalnok.

Távirati tudósítás.

Arad, szeptember 2.

Egy szegedi uriaszonyt, özvegy V. Károlynét furfangos módon csapott be egy szélhámos, aki magas állású állami tisztviselőnek adta ki magát, házasságot ígért az özvegynék s a jegyesség boldog perceiben tekintélyes pénzüsszeget csalt ki tőle. Az egyik budapesti lapban pár hónappal ezelőtt a következő csábító tartalmu apróhirdetés jelent meg:

Ötven éves

nyugalmozott miniszteri osztálytanácsos házasság céljából megismerkedne hasonló koru vagyonos özvegygyel. Vidékiek előnyben részesülnek. Arckép szükséges. Diszkréció biztosítva. Ajánlat főposta: Tanácsos címre.

A hirdetés elkápráztatta V.-nét, egy szegedi földbirtokos gazdag özvegyét. Gondosan becsomagolta ifjúkori fényképét s ajánlkozással egyetemben megküldte az osztálytanácsos urnak. Harmadnap már megjött a válasz. A tanácsos ur értesítette, hogy az összes ajánlkozók közül az övét tartja magára nézve legkellemesebbnek. Egyben közölte, hogy pár nap mulva személyes ismeretségekötés céljából Szegedre érkezik.

Néhány nap mulva derék termetű, elegáns megjelenésű kopasz ur állított be az özvegyhez.

— Korényi Pál osztálytanácsos vagyok, — mutatkozott he.

V. Károlyné nagy szívélyességgel fogadta. A tanácsos ur rendkívül kedves modorban csevegett önmagáról. Hogy ő nem a vagyont, csak a művelt, jó lelket keresi jövődöbelijében. Neki magának is nagy vagyona van stb. Szóval az özvegy pár órai társalgás után arról győződött meg, hogy a tanácsos ur a legderékabb ember, akit világeletemben látott.

A tanácsos ur pedig nem habozott soká. Kijelentette, hogy a személyes ismeretség várákozásának megfelelt s megkérte az urnó kezét. V. Károlyné boldogan igent mondott s maguk közt megtartották az eljegyzést, amely után az osztálytanácsos elbucszott a mennyasszonyától.

— Megyek a birtokomra, de pár nap mulva visszajövök.

Bucszás közben elmondta, hogy egy nagyobb tanyája leégett. Most akarja fölépíttetni s mivel a pénzei le vannak kötve, kölcsönt kénytelen fölvenni valamelyik pesti bankban.

— A világért se vegyen föl kölcsönt, adok én, amennyire szükség van, — mondta udvariasan az asszony.

— Ezt nem fogadom el. Jellemtelenség volna tőlem.

De az urinő addig erősködött, amíg kétezer forintot nagy kegyesen elfogadott. Kijelentette azonban, hogy mihelyt visszajön, meg hozza a pénzt. Ezzel elváltak, az özvegy pedig várt. Türelmesen várt napokig, hetekig. A tanácsos urnak hire-hamva sem volt. Az özvegy

nyugalankodni kezdett. Hátha beteg a nagyságos ur? Írt neki levelet. A levél visszament:

Cimzett ismeretlen.

Most már rosszat sejtve, fölsietett Pestre. Itt aztán kitűnt, hogy hasonló nevű tisztviselője soha nem volt egyik minisztériumnak sem. Mit tehetett az özvegy mást, minthogy a vőlegény ellen följelentést tett a rendőrségnek. Itt azután a személyleírás után megállapították, hogy az osztálytanácsos senki más, mint Kovács János rovott multu házasság-szédelgő. Amint Budapestről jelentik, a tanácsos urat le is tartóztatták éppen akkor, amikor egy újabb áldozat fejét akarta elcsavarni.

Vita a halálbüntetésről.

Az orvoskongresszus.

Távirati tudósítás.

Arad, szeptember 2.

A szakosztályok rendben és zavartalanul folytatják munkájukat. Sok előadásnak el kell maradnia, mert a kongresszusnak szűkre szabott terminusa lejárféltben van s szombatig minden anyagot fel kell dolgozni.

Az első szakosztályban, mely a bonctannal, fejlődéstannal és szövettannal foglalkozik, Caleja barcelonai tudós kezdte meg a felolvasásokat.

A második, élettani szakosztály folytatta vitaelőadásait az izom- és idegszövet villamos jelenségeiről.

A harmadik, kísérleti kórtani szakosztály legkiemelkedőbb mozzanata volt a szimpatikus idegrendszeréről szóló előadás, melyet Krausz tanár (Berlin) vezetett be.

A negyedik, bakteriologiai szakosztály folytatta tegnap félbehagyott vitáját.

Az ötödik szakosztály a fürdőtanról tartott vitaelőadást.

A többi szakosztályok szintén a tegnapi félbeszakított vitákat folytatták.

Nagy érdeklődést keltett a VII. sebészeti szakosztályban Minervini, nápolyi orvos szakelőadása az epidemia regenerációjáról.

Ugyancsak feltűnést keltett a XII. elmekórtani szakosztályban Deventes amsterdami professzor előadása az örülteknek saját lakásában való ápolásáról.

Az urológiai (XVI.) szakosztály legkiemelkedőbb mozzanata Boros Ernő budapesti urologus szakelőadása volt az akut mellékherelob operáció kezeléséről.

Általános érdekességű volt a XVIII. (higiéniai) szakosztályban Eulenburg (Berlin) előadása a tanulók öngyilkosságáról.

A gégeszeti szakosztályban Schrötter (Bécs) és Irsai Artur (Budapest) előadása keltett nagy érdeklődést. Utóbbi a sclerormának Magyarországon való elterjedéséről tartott előadást.

(Immunitás. — Appendicitis.)

A közös tanácskozásokon folytatták az immunitásról szóló vitaelőadásokat. Ebben a kérdésben tudományos közvélemény nem tudott kialakulni. Még hosszú évek studiumára és buvárlatára van szükség, amíg végleges eredményekhez jut a tudomány.

Igen nagy érdeklődés nyilvánult meg a régi képviselőházban az „S” épületben tartott vitaelőadás iránt: az „Appendicis” (vakbélgyulladás.) Ez a betegség oly gyakori és oly sok áldozatot követel, hogy az orvosi tudomány minden eszközével tanulmányozza ezt a bajt.

Előadó Lenpartz, berlini professzor volt, aki a belgyógyászati klinikus szempontjából világitotta meg a betegség kezelését.

Óriási sikere volt Sonnenburg szintén berlini tanárnak, aki az appendicisnél való korai operációról számolt be.

Hozzászóltak még a kérdéshez Walther (Páris) és Reni (Pétervár.)

(A hölgyek.)

A kongresszus hölgytagjainak nem nagy szerencsájuk volt. Délelőtt tíz órakor meglátogatták a néprajzi muzeumot. Onnan gyalog kellett volna a Ráth-muzeumba menniük, de az eső ezt a szép utat megbiúsította. Az egész tervet különben az eső teljesen eláztatta.

(A halálbüntetés ellen.)

A nemzetközi teremben délután 2 órakor vitaelőadás volt a halálbüntetés eltörléséről.

Az értekezletből kifolyólag tiltakozó iratot szerkesztettek, melyet az ülés után átnyújtottak Müller Kálmán dr. elnöknek. Az elnök a tiltakozást átvette ugyan, de hangsúlyozta, hogy a kongresszus kizárólag tudományos kérdésekkel van hivatva foglalkozni és ennél fogva abban a kérdésben, vajjon a halálbüntetés fennmaradjon-e, állást nem foglalhat. Ha arra vonatkozólag készítenek volna javaslatot, mi volna a halálbüntetés leghumánusabb módja, az inkább vágna a kongresszus feladatainak körébe. A kongresszus csupán a szakosztályok részéről beérkezett javaslatokat tárgyalhat és így neki előbb kötelessége lenne az illetékes szakosztályhoz juttatni azt véleményezés végett. Mint-hogy azonban az erre illetékes szakosztály, a törvényszéki orvostani szakosztály már végleg befejezte működését, nem marad egyéb hátra, mint-hogy a memorandumot a legközelebbi kongresszus elé juttassa.

(A francia bizottság ebédje.)

Landouci tanár, a kongresszus francia bizottságának elnöke ma délben a Hungária szálloda nagytermében 120 terítékű dejeune-t adott, melyen többek közt Apponyi Albert gróf kultuszminiszter és felesége, De Fontaine francia főkonzul és neje is résztvettek. A harmadik fogás után Landouci üdvözölte a megjelenteket, különösen pedig Apponyit, kinek — ugymond — hatalmas ékesszólása, gondolatainak mélysége bámulatot kelt mindenütt. Budapest tudományos dicsőségére, asszonyainak boldogságára, lányainak szépségére és a magyar orvosi karra üritette poharát.

(Apponyi Albert beszéde.)

Apponyi Albert gróf szólalt fel ezután. Csak néhány nappal ezelőtt — ugymond — tért vissza Franciaországból és még mindig ennek az utazásnak elbűvölő hatása alatt áll. Szerencsésnek érzi magát, hogy itt is Franciaország nagyjai körében lehet. Megemlékezik Magyarország és Franciaország barátságáról, mely barátság megteremtésében Fontaine főkonzul nagy érdemeket szerzett. Magyarország — ugymond ezután — kis nemzet, mely polgárainak számánál fogva is arra van utalva, hogy bizonyos mértékben azokra az államokra támaszkodjék, melyek békében fejlődhetek akkor, mikor Magyarországnak karddal kezében kellett őrt állani a nyugatot fenyegető veszedelmekkel szemben. Részesedni akarunk azok értelmi gazdagságában, tanulni akarunk, továbbfejlődni, anélkül azonban, hogy ki

vetközzünk saját jellegünkből. Mert bár hajlandók vagyunk is tanítványok lenni, de határozottan visszautasítjuk azt, hogy akár értelmi, akár más téren szolgáló követőkké szegődjünk. (Elénk tetszés.) Szerencsésnek mondja az országot, hogy anynyi kiváló tudóst üdvözölhet földjén, akiknek alkalmuk nyílik saját szemikkel meggyőződni arról, hogy kik vagyunk és mit teremtettünk, mert nekünk csak az a célunk, hogy a dolgok igaz állása szerint ismerjenek és ítéljenek meg bennünket, nem pedig hazug leírások alapján. Ez az egyetlen, — végezte szavait Apponyi — amit kérünk és remélem, hogy azok az impressziók, melyeket Önök nálunk szereznek, époly kedvezőek lesznek, mint azok, melyeket Önök hagynak hátra lelkünkben. Az orvosi tudománynak Budapesten egybegyűlt kiváló képviselőire, különösen a francia orvosokra és Franciaországra ürti poharát.

Lelkes élienzés fogadta Apponyi beszédét. Fontaine főkonzul beszélt még, magasztalva a magyar vendégszeretetet és ezt az országot, mely valóban megérdemli, hogy jobban megismerjék, mint ahogy ismerik.

(Estélyek.)

Este még az 1., 2., 4., 5. és 18. szakosztályok elnökei adtak estélyt a Pesti Lloyd-társulat dísztermében az illető szakosztályok tagjainak.

Holnap a magyar kormány nevében Apponyi Albert gróf és neje adnak estélyt a Park-klubban a kongresszusi tagok tiszteletére.

TÖRVÉNYKEZÉS.

Diplomás tolvaj.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 2.

A battonyai csendőrségnek a múlt esztendőben feltűnő sokszor gyűlt meg a baja furfangos lopási esetekkel, melyeknek elkövetője sokáig elkerülte a hatóságok kezét. Egyszer a cukrásznak, másszor egy korecsmárosnak, vagy rövidáru kereskedőnek üzletébe hatoltak be ismeretlen tettesek, pénzt és árut vivén magukkal. A csendőrök nyomozása jó ideig eredménytelen volt, míg végre a múlt év augusztusában érdekes felfedezésre vezetett.

Még 1908. január 8-án történt, hogy a battonyai görög keleti román templom perseyeit kifosztva találták. Erélyes nyomozás után kiderült, hogy ugy ezt a betörést, valamint az utóbbi időkben Battonyán történt betörések jó részét két fiatal ember követte el. Egyik egy katonaviselt gépész, a másik egy okleveles gazdász. Ez az utóbbi Sutya Axentjának, a battonyai görög keleti román egyház világi elnökének unokája: Sutya Aurél.

A két tolvajt a csendőrség letartóztatta és ellenük az eljárást megindította. Eleinte mindkettő tagadott, de a tegnapelőtt a szegedi törvényszék előtt tartott tárgyaláson a gépész beismerte, hogy több battonyai betörést és így a templomrablást is társával együtt ő követte el. Sutya ugyan ekkor is tagadott, de az ő bűne is beigazolást nyert.

A szegedi törvényszék ezért a gépészt két havi, Sutya Aurélt három havi fogházra ítélte.

§ Királyi kegyelem aradi foglyoknak. A király legfelsőbb kegyelemmel elengedte Russi János, Tót István, Reisz Manó és Rubinstein

Lajos aradi foglyoknak büntetésük hátralevő részét. Mind a négyen egy évi börtönre voltak ítélve és büntetésükből eddig mindössze három hónapot töltöttek ki.

A színész-földbirtokos.

Békés Gyula külföldi utja.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, szeptember 2.

Az aradi közönség kedves ismerőse, Békés Gyula, a kiváló színész e hónap 8-án köt hazasságot Debrecenben a Deák Ferenc-utcai templomban Kupferstein Vilma kisasszonnyal, egy debreceni földbirtokos bájos leányával. Eből az alkalomból Debrecenben olyan hírek terjedtek el, hogy Békés Gyula visszavonul a színpadtól és földbirtokos lesz, gazdai teendőkkel cseréli föl a színpadot.

Egy debreceni lap kérdést intézett Békés Gyulához, hogy a személyével kapcsolatba hozott hírek mennyiben felelnek meg a valóságnak? Békés Gyula alaptalan koholmányoknak jelentette ki azt a verzíót, mintha a színésznek bucsut akarna mondani s a neki imputált terveket szintén koholtnak minősítette.

— A színésztől — mondta többek között — annál kevésbé van szándékomban megválni, mivel minden ambicióm éppen arra irányul s ez az életem legszebb álma is, hogy e téren minél nagyobb tevékenységet fejtsék ki, sőt legutóbbi elhatározásommal, a debreceni színtársulat kötelékéből most, a napokban történt megválásommal is éppen ezt a tervemet akarom és remélem szolgálni. Egy szépséghibát is óhajtok ezzel elkerülni; nevezetesen azt, hogy a jövőben egyik, vagy másik színházért való pályázatok eseteiben ellenlábasa legyen annak a férfinak, akinek ugyanakkor fizetést húzó alkalmazottja is vagyok.

Tanulmányaimat a külföldön folytatni akarom és hogy ezt a szándékomat minél hatékonyabban és minél eredményesebben valósíthassam meg, természetesen nem működhetem ezalatt az idő alatt egyszersmind a színpadon is. Amint már a közelmúlt hónapokban is tettem, legközelebb külföldre megyek, hogy az ottani nagyobb városokban fejleszsem és gyarapítsam a színművészet, de különösen a színházi adminisztráció terén eddig szerzett ismereteimet és tapasztalataimat s hogy a modern igényeknek minden tekintetben megfelelő színházi vezetést a lehető legtokéletesebb módon elsajátítsam.

Ezt a törekvésemet teljesen méltányolta az én kedves Zsűl cimborám, hosszú időn át igazgatóm. Zilahy — mint ezt a velem szemben hosszú időn át tanúsított baráti érzelmei folytán előre is hittem — habár hosszabb tárgyalások után, mégis engedett kérésemnek, hogy a még csak két év múlva lejáró szerződésemet felbontsuk.

Mostani szerződésemet felbontása éppen nem a színpadtól való visszavonulást jelenti, hanem ellenkezőleg: éppen a színészet terén a jövőben kifejtendő munkásságom intenzívitását van hivatva biztosítani ez a tervezett távollétem. Hogy azoknak is igazuk legyen egy kicsit, a kik engem az eke szarvához deportálnak, azt is szívesen közlöm, közben-közben igenis szívesen foglalkozom majd gazdálkodással is, ami — bármilyen különösen hangozzék is egy színész-ember szájából — bizonyos nagy gyönyörűségére szolgál az én lelkemnek. Végtére, talán nem is olyan nagy bűn ez: ha Ráthonyi Akosnak, a főváros publikuma által annyira becézett Danilo grófnak erényül tudták be, talán nekem is megfogják bocsátani, ha már egyszer módomban van.

A NAP FURCSASÁGAI.

★

(Megmutatja Wladimir.) A kolozsvári rendőrség legénységét Wladimir, az Aradon is ismert dzsiu-dzsiu mester tanítja a japán birkózási fogásokra. A napokban aztán baj történt az egyik rendőrrel, Tóth Mihálylyal. Dzsiu-dzsiu gyakorlatozás közben sebesülést szenvedett, mire a városban híre terjedt, hogy dzsiu-dzsiu közben egyszerűen kitörték a nyakát. Az egyik kolozsvári újság, az Ellenzék azonnal meg is irta a dolgot és alaposan neki rontott Wladimir mesternek. A mester — neki lévén igazsága — nem hagyta magát és így nyilatkozik egy másik újságtan:

Anglia és Franciaországban hivatalosan tanítják a dzsiu-dzsiut, helyesebben a djudot. Azt csak egészen tudatlan és teljesen tájékozatlan ember irhatja, hogy a dzsiu-dzsiu kéz- és lábtörést jelent. Minden művelt ember tudja, hogy ez a japán szó önvédelmet jelent. Utóvégre baleset az elemi iskolai tornaórákon is történhetik. Az Ellenzék tehát ahelyett, hogy a h. polgármestertől kezdve a rendőrkapitányig mindenkinek tanácsot ad, jobban tenné, ha meggyőződne arról, amit ír. Rendszerem ellen irányuló tendenciózus és tudatlan ráfogását tehát a leghatározottabban viszsantastom. A hir iréja ugylátszik nem tudja, mi a nyaktörés. Jájjon hozzám, majd én megmutatom neki. Tisztelettel Wladimir.

★

(Vita egy leánykérés körül.) Szabadkán pompásan mulatnak Vujkovics Péter és Dulics Péter nyilttéri hadakozásán. A magyar-szerb háborusdi nem volt olyan elkeseredett, mint ez a nyilttéri harc, amely tudvalevőleg a körül keletkezett, hogy Vujkovics nem kérte meg a Dulics lányokat. Dulics papa tegnapi nyilatkozatára az álkérő következőket válaszolja:

Nyilatkozat. Dulics Péter Ponka és Eteő leányai hazug híreszteléseit a legszemtelenebb módon akarja elferdíteni. A „Bácskai Napló” tegnapi számában úgy nyilatkozott, nem hiszi, hogy leányai közül bármelyik is kedvet kapna olyan gyerekekhez férjhez menni mint én. Pedig nekem vannak hiteles tanuim arra, hogy az ő leányai személyesen híresztelték, hogy én valamelyikük kezét megkértem és ők visszautasítottak. Kijelentem, hogy ez részükről a legaljasabb hazugság. Hogy az apjuk mindezeket nem tételezi fel leányairól, azon nem is ütközöm meg, — de azt hiszem, a t. ismerőseik még kevésbé sem, mert azt mindenki jól tudja, hogy az ember részeg állapotban keveset gondol magára is, nemhogy még leányaira is tudjon gondolni. Vujkovics Péter.

★

(Mosónók kongresszusa) Addig is, míg abba a helyzetbe jutnak a pécsi mosónók, hogy saját szaklapjuk útján adhassák megállapodásukat a nagyközönség tudomására, ami már a közel jövőben meg fog történni, a polgári lapok útján értesítik a t. o. publikumot a pécsi kongresszus határozatáról, hogy az új megállapodás életbelépése váratlan meglepetéseket ne okozzon. Ezentúl reggeli 5 óra helyett fél hét órakor jelennek meg a mosónók a munkaadóknál s este hét órakor, tekintet nélkül arra, hogy másnap lehet-e a munkát folytatni, vagy nem, úgy abba hagyják a munkát, mint ahogy pontban déli 12 órakor a kőművesek leteszik a kanalat. Lehet, hogy még egy félórás munka lenne s ezt okvetlenül el kellene végezni, mert a rákövetkező nap vasárnap, vagy kettős ünnep is lehet; a mosónók a munkát este 7 órakor pontosan abbahagyják, nehogy a szaktársak kinevessék őket s guny tárgyává váljanak, vagy, hogy még inzultusnak is kitegyék magukat. Ha a ruha a parlósajtárban marad egy-két napra, hát hadd maradjon. Eb, aki bánja! Minden mosónó napszáma élelemmel 2 korona 40 fillér, élelem nélkül 5 korona. Az élelem áll urá

reggeliből, uri tíz órából, uri ebédből, uri uzsonnából és uri vacsorából. Ha a ruhát olvasatlanul adják át, akkor a napszám 10 százalékkal olcsóbb, de szabad a fehérneműek közül néhány emlékdarabot megtartani; helyesebben mondván, az emlékvételt nem szabad észrevenni. Az uri élmezés tág meghatározás lévén, tévedések és félreértések elkerülése végett a menü a következő: reggeli: 1 deci snapsz, 1 csésze tejes kávé, két zsemlye; — tízórai: valami husféle kenyérral, 1 pohár sörral, vagy fröccsel; — ebéd: leves, főzelék sok sülttel, tészta, 1 fröccs; — oszonna: 1 tányér vegyes gyümölcs, kenyér; — vacsora: gulyás, vagy pörkölt, 1 fröccsel. Ez a megállapodás. Jaj annak, aki ez ellen vét.

A meglöpött püspök.

Aki bűnös, az bűnhődjék.

Távirati tudósítás.

Arad, szeptember 2.

Vétek István szobainas volt évekig Walter Gyula címzetes püspöknél, a budapesti papnevelő-intézet igazgatójánál. Ez évi július 30-ikán az inas feltörte a püspök fiókját, kivette a Wertheim-szekrény kulcsát és annak a segítségével kinyitotta a püspök pénztárát, ahonnan ellopott egy takarékpénztári könyvecskét és kétszáz korona készpénzt. A takarékpénztár alapján még azon a napon kivett a takarékpénztárból 8000 koronát, a miből 300 koronát visszatett a püspök szekrényébe, a megmaradt pénzzel pedig megszökött.

Vétek a lopott pénzből szeretőjének, Klemencsics Rózának ékszereket és ruhaneműeket vásárolt, kétszáz koronát oda is ajándékozott neki s megbizta azzal, hogy 1600 koronát őrizzen meg részére. Néhány nap alatt letartóztaták az inast, a kinél elfogatásakor 2588 koronát talált a rendőrség. Az ügyészség Vétek István ellen betöréses lopás miatt vádat emelt, Klemencsics Róza ellen pedig orgazdaság címen indult meg az eljárás.

Ma tárgyalta az ügyet a budapesti büntető törvényszéknek Mikovich dr. bíró elnöklésével ítélkező tanácsa. Megjelent a tárgyaláson a püspök is, akit a védő arra kért, hogy bocsásson meg a vádlottnak és ne kívánja a megbüntetését, mert a kár ugyanis megtérült. A püspök azonban nem bocsátott meg.

— Aki bünt követett el, az bűnhődjék — mondta, elutasítva a kérést.

— Szépen néznék ki — válaszolt az ügyvéd — ha az Uristen is így gondolkodnék.

Az elnök a maliciózus megjegyzésért rendreutasította a védőt.

Vétek István teljes beismerésben volt már a rendőri kihallgatás során is. Klemencsics Róza azzal védekezett, hogy sejtelve sem volt vőlegénye bűnéről. Nem tudta, hogy bűnös uton szerezte Vétek a pénzt, mert úgy tudta, hogy nagy örökség vár rá. A bíróság a bizonyítási eljárás befejezése után az inast elítélte két évi fegyházra, a leányt azonban fölmentette a vád alól. Az ügyész megnyugodott az ítéletben, a vádlott és a védője azonban felebelezett.

EGYESÜLETI ÉLET.

(*) Az aradi függetlenségi és 48-as kör rendszer heti összejövetelét folyó hó 3-án este 8 órakor a 888-as vendéglőben tartja meg. Felkértenek a t. tagok, valamint az újonnan belépők az értekezleten megjelenni. Nagy Kálmán elnök.

Diákélet Párisban.

*

A Quartie Latinba mentem ebédelni. Ez az étterem Párisban, mint egyszerű diáktanya ismeretes, azonban a genfi oroszokéhoz hasonlítva, fejedelmien előkelő. Itt már ur a diák, nem szolgál.

A munkásruha eltűnik, de vele együtt úgy tetszik nekem, a komoly, nehéz történelmi törekvések és eszmék sem szerepelnek. Bizonyára itt is tanulnak, a tudománynak élnek az ifjak, csakugy, mint amott az oroszok. De magánéletükben más-más vonások vannak. Elegáns ruha, könnyed, vidám hangulatok.

Az étteremben pincérek szaladgálnak. Minden nemzetbelinek megvan a maga asztala. Amott a magyar, német, francia, orosz, bolgár, török, japán, néger, olasz és az Isten tudná még honnan összesereglett ifjak asztalai. Diák és diáklány. Beszéltem Deslois kisasszonnyal is, egy francia hölgygel, aki azzal lepett meg, hogy olvasta már a mi Dugonics-unk Etelkáját. Amit bizony sok magyar ember nem olvasott.

Közbe kell mondanom, hogy láttam magyar hölgyeket, akik a Louvre világhíres csudáitól, a Louvre ajtójától meg akartak fordulni. Azt mondták: szégyenlik magukat. Én is szégyenlettem őket! Való igaz, hogy intelligens ember a hitványságból is a szebbet keresi, az intelligencia nélkül való ember ezen évektől megszentelt műremekeken is hitványságot keres. Nagyon boszus voltam az álszenteskedőkre, kik azzal akarták mutatni, hogy ők naivak és ártatlanok... Ugyan, ugyan!

Beszéljünk másról.

A francia diákéletnek nemcsak a felszínét kívántam látni, hanem a mélyét is. Elmentünk este egy kávéházba, a Quartie Latinba, ahová kizárólag diáknép jár kávézni. No meg sok másért is. Rengeteg épületben rengeteg nagy terem. Hosszu nagy asztalok, amolyan lócafélék, mint egy magyar korcsmában. Mellette néhány száz ember. Be sem látom a terem végét onnan a bejárat mellett levő nyitott ablaktól, hol egy kis asztalka mellett szóda-vizes málnaízet szüresölgetek. Valami ürügy kell arra, hogy körülnézhessek.

Páris éjszaka élénkebb, zajosabb, mint nappal. Éjjel 12 órakor több ember jár az utcán, mint déli 12 órakor. S épen mert egész Páris talpon van, veszélytelen az utcánjárás. A hirhedt, bűnös városban holtra járhatja magát egy magányos nő, meg nem szólítja senki, ha ő nem kezdi a barátságot. Es Budapesten? No csak ott merészkedjék végig pár utcán egy magányos nő az esti órán. Tudom, hogy megemlegeti.

Még Páris ezer zajában is messze kihallatszott a tomboló jókedv a diákkávéházból.

Az ablak mellett ülve figyelek, párisi ismerősöm magyaráz.

Nagy nyakkendő, furesza kalapos urfiak érkeznek. Ledobja a felöltőt s otthonosan dül végig a nagy asztalon könyökével. Ez mind diáknép.

Némelyik olvas, ir, mások kártyáznak, dominót, sakkot játszanak. Másik kedves hangszerén játszik. Amott betyárosan, asztalra dülve énekelnek...

A hölgyek is...

És még sok minden.

— Nem, ezek a hölgyek nem diákkisasszonyok, — mondja ismerősöm. — De ide tartoznak.

Persze, hogy odatartoznak. S amikor nézem, ilyenformát gondolok: Igy megy tönkre,

igy pusztul el a férfi nép egészsége, ideális musa, jövő nemzedékek boldogsága.

Kinézek a mellettem levő nyitott ablak. Férfiak és nők ülnek az alatta levő pad nyitott utcán. És lázas érzéseinek semmi kortot nem vet, mit báuja ő, hogy ezer és ezer ember halad el mellette. És igazán különös, serájuk nem néz. Mindez oly természetes a Quartie Latinban, a kaméliás hölgyek hazájában, ahol olykor találkoztunk a kávéházakban magyar cigányzenével. Itt a diákoknál is. Barnaképű, ügyes szál ember volt a cigány, amolyan alföldi ifju. Husz év óta él Párisban, mint gyerek került oda. Itt muzsikál a diáknépnek. Magyar nótát huz nekik. Ugy látszik megérti mert hatalmas tapssal jutalmazták.

De meghatóan csillogott a szeme, mik arról mesélt, hogy hazajött látogatóba. Ilyen szépen húzta a mi nótáinkat, hogy ember el is érzékenyült volna, ha nem lát maga körül a párisi leplezetlen könnyelműséget.

Igy él a párisi diákság. Én így láttam. Még a legkomolyabbja is alá van vetve ennek a felületes érzelmi világnak. Láttam olyat is és ez a külföldi diákéletnek bevezetése, hogy férfi és nő egyetemi hallgató együtt élnek mint férj és feleség — amíg nem unnak egymásra!

Szeretek mentséget keresni mindenre. Ez az életmódot még mindig tisztességesebbné tartom, mint azokét, kik Páris utcáin minden jóízűt megvetve, romlott nőkkel ide-oda hányódnak és igen mélyen sülyednek.

Ezek a nők: intelligens művelt hölgyek akik együtt tanulnak a kiválasztott férfival együtt készülnek vizsgára s mert egyenlő műveltséggel bírnak, nem akadályozza a férfi tanulmányaiban úgy, mint egy romlott utcalány, kinek csak az a célja, hogy pénzt, idő és ifjúságot raboljon attól a világba szabadul diákembertől.

Hát ilyen az ifjúság élete. Csoda-e, ha elveszti lelke ruganyosságát, derűjét s mire férfi-korába ér: elfáradott öreg ember, kinek szívében nem maradt már szeretet nemesebb örömeik után.

A. E.

IRRODALOM ÉS MŰVESZET.

* Új műsor az Urániában. Pénteken kerül bemutatásra az Uránia színház új mozgófénykép műsora, mely méltó folytatása a legutóbbi óriási tetszést aratott műsornak. Ebben a műsorban több olyan természet után készült felvétel szerepel, melyek nemcsak szórakoztatnak, hanem tanítanak is. A Palesztinában üzött narancstermelés elsőrangú látványosság, mely nemcsak a narancs érdekes kulturáját, hanem a vidék természeti szépségeit is megismerteti a nézővel. Egy berlini uszoda mint sportlátványosság is nagyon érdekes. Komoly és humoros képek sorakoznak az új műsor kiváló látványosságaihoz, mindenképen rászolgálva a közönség tetszésére. Hétfőn bemutatja az Uránia Bleriot repülését a La Manche csatornán keresztül. A szenzációs képet Párisból kapja az Uránia, ahol most a legünnepeltebb látványosság.

791

AZ ARADI KÖZLÖNY TELEFONSZÁMAI:

Szerkesztőség — — — — — 357

Kiadóhivatal és hirdetési osztály — 151

HIREK.**Az országos orvosszövetség kongresszusa Aradon.**

Az aradi elnök meghívója.

— *Az Aradi Közlöny* tudósítójától. —

Arad, szeptember 2.

Arad város valószínűleg a jövő év szeptember havában vendégül látja az ország kiváló kulturharcosait, a magyar orvosi kart. Löwinger Miksa dr. kórházi főorvos, az aradmegyei és városi orvosszövetségnek elnöke a Budapesten, szeptember kilencedikén tartandó kongresszusán az országos orvosszövetségnek Arad város nevében *Aradra hívja a szövetséget*, felajánlja a város vendégszeretétét és azt kéri, hogy a szövetség jövő esztendőben Aradon tartsa kongresszusát.

Az orvosok néhány esztendeje kezdtek anyagi helyzetük javítását munkáló szövetség megalakítását, mely már fenállásának rövid ideje alatt is a szervezetség erejével kitudott vivni oly reformokat, melyek nemcsak magának az orvosi karnak, hanem az ország egészségügyének válnak hasznára. A belügyminisztériumban rendezik akör és járásorvosok fizetését és napirenden tartják a hatósági orvosok szaporításának kérdését.

Az aradmegyei és városi szövetség kiváló elnökének, Löwinger dr.-nak elnöklésével tartott legutóbbi ülésén elhatározta, hogy meghívja Arad város falai közé az ország vidéki orvosait magába ölelő szövetséget.

A szövetség kongresszusain rendszerint négy-öt száz orvos szakott résztvenni és ezért ez a kongresszus nemcsak idegen forgalmi szempontból jelentős, hanem azért is kitüntetett megtisztelés a városra, mert a közegészségügy vezetői megismernek bennünket és azt a munkát, amelyet Arad az ország életében elvégez.

Löwinger dr. már levélben értesítette Arad város és az aradi szövetség szándékáról Kétly Károly dr. udvari tanácsost, az országos szövetség elnökét és a kérést, mint említettük, a vasárnap tartandó kongresszuson megismétli. Löwinger dr. már értekezett ez ügyben Vargassy Lajos polgármesterrel is, aki megígérte, hogy a szeptember havi közgyűlésen a legmeglehetőbben fogja ajánlani a törvényhatósági bizottságnak az eszme pártolását.

— **Zeppelin repülése.** *Lipcséből* táviratozzák: A Zeppelin III. 4 óra 15 perckor jelent meg a láthatáron és a hideg időjárás dacára nagy embertömeg verődött össze a léghajó megfigyelésére. A közönség a házak tetejéről nézte a látványt. A léghajó igen lassan haladt. Az ég derült. *Bülzighből* táviratozzák: Egynegyed 11 órakor a motorokat megvizsgálták és működésükkel megvoltak elégedve. Háromnegyed 11 órakor adták az első jelt a felszállásra. Mintegy 10 perc után az a válasz érkezett, hogy „mehet”. Ifj. Zeppelin gróf a léghajó gondolájáról fehér zászlót lengetett. A propeller megkezdte működését és a léghajó dél felé vett irányt. Az elindulás pillanatában a 20. gyalogezred zenekara rázendített a „Deutschland, Deutschland über alles” dalra. Az ezrekre menő tömeg lelkes hurrá-kiáltásokban tört ki. A visszautazásra egy teljesen felszerelt kikötőkészülék áll rendelkezésre. Nürnbergben, Lipcsében és Bitterfelden horgonykészülékek állnak rendelkezésre kényszerleszállás esetére. Ugyanígy készülékeket vittek Erfurtba, Gothába és Plauenba, így a visszautazás, amennyire csak lehetséges, biztosítottak látszik. Colsmann igazgató a megtörtént elutazást az elindulás helyéről úgy a trónör-

kösnek, mint Zeppelin grófnak táviratilag jelentette.

— **Elhunyt boszniai adlátus.** Bécsi távirat jelenti: Kutsura báró, Bosznia volt polgári adlátusa, a jelenlegi adlátus elődje, ma reggel Wöslanában hosszas betegeskedés után meghalt.

— **Csernoch püspök az ujszentannai templomszentelésén.** Ujszentannáról jelenti tudósítónk: A helybeli róm. kat. templomot a hívek áldozatkészségéből most renoválták s az amugy is impozáns templom gyönyörű új köntösként várja beszentelését, mely szeptember 8-án fog végbemenni. Mint értesülünk, a beszentelés díszes ünnepek keretében fog lefolyni, melyre Csernoch János, csanadmegyei püspök már szeptember 7-én Ujszentannára érkezik, kit úgy az összegyűlt papság, mint a község lakossága nagy ünnepélyességgel fogad. Már most folynak az előkészületek Ujszentannán, hogy a templomszentelés minél fényesebben sikerüljön.

— **Eötvös Bálint kiszabadult.** Megírtuk a minap, hogy a bíróság dr. Eötvös Bálintot feltételese szabadlábra helyezi, miután három évi börtönbüntetéséből 27 hónapot kitöltött. Az annak idején nagy port felvert bűnügy szomorú hőse — mint fővárosi tudósítónk jelenti — ma reggel hagyta el a budapesti ügyészség fogházát. Egy hírlapíró előtt Eötvös Bálint ezeket mondta:

— Szabad ember vagyok, mindegy most már, akármit mondok is. Kijelenthetem, hogy csak azért örülök szabadságomnak, mert végre *bebizonyíthatom, hogy ártatlanul ítélték el.* Nem nyugszom addig, míg a céloimat el nem érem és azt hiszem, nemsokára felemelt fővel foglalhatom el régi helyemet a társadalomban.

— **Aradmegye új költségvetése.** Aradmegye törvényhatósági bizottságának állandó választmánya holnap délelőtt ülést tart, melyen a megye 1910. évi költségvetését és ezzel kapcsolatban a jövő évi vármegyei törvényhatósági pótadót állapítják meg. A pénzügyigazgatósági számvevőség már összeállította a költségvetés tervezetét, mely egyes részeiben különbözik az ez évtől. A kiadási tételek összege az idei 395.776 kor. 07 fillér helyett 404.789 kor. 47 fillért tesznek ki. A többletet az egyes tételek szükséghez képest való felemelésén kívül a vármegyei levéltár kicselezési munkálatainak megkezdése (900 kor.) és négy új díjnok alkalmazása (négyyszer 730 kor.) okozták. A kiadásoknak megfelelőleg az eddigi állami dotációt is 9013 koronával nagyobb összegben irányozták elő. A költségvetési tervezetet holnap vitatja meg az állandó választmány, mely ugyanekkor megállapítja a pótadó nagyságát is. A jelenleg 3 és fél százalékos pótadót értesülésünk szerint a jövő évre valószínűleg *emelni fogják.*

— **A szekularizáció.** Székesfehérvárról jelenti: Székesfehérvár város törvényhatósága Saára Gyula polgármester elnöklésével tegnap tartotta rendes havi közgyűlését, melyen Hajdúvármegyeinek a szekularizáció tárgyában hozott ismeretes határozatát, illetve feliratát tárgyalták. Holty Géza dr. indítványára az átirat felett napirendre tértek és irattárba helyezték. A közgyűlés hozzájárult a tanács azon indítványához, hogy 200.000 korona költséggel új vágóhidat építenek, mely sertésvágószékkel lesz egybekötve.

— **Az Acsev. és a Kossuth-szobor leleplezése.** Az Arad Csanádi Egyesült Vasutak igazgatósága a következőket közli: Az aradi és csanádi egyesült vasutak igazgatósága tekintettel arra, hogy az Aradon szeptember hó 19-én megtartandó Kossuth Lajos szobor leleplezési ünnepélyére a vidékről való bejövotelt mindenki számára lehetővé tegye: elhatározta, hogy szeptember hó 19-én Aradra és vissza e hazafias ünnepélyre utazók részére menetdíjaiból, távolsági forgalomban 50 százalékos kedvezményt ad, olyformán, hogy az Aradra megváltott menetjegyek ugyanazon a napon a visszautazásra is érvényesek. Ez a kedvezmény azonban csakis szeptember hó 19-én közlekedő azokkal a vonatokkal való utazásra adatik meg, amely vonatok menetrendszerűleg Aradra legkésőbb délelőtt 10 óráig beérkeznek. A visszautazásnak is aznap, azaz szeptember hó 19-én kell megtörténnie és pedig a váltott menetjegyek megfelelő bármely vonattal. A szomszédos forgalomba eső jegyekre e kedvezmény nem terjed ki. E kedvezményben csak azok részesülnek, akik már a jegyváltásnál a Kossuth szobor leleplezési ünnepélyére való utazáshoz Aradra és vissza kedvezményes jegyet kifejezetten kérnek. Ezzel a kedvezményessel bejövotelnél az arad-szegedi vonalon a 16. sz. motor és a 40. sz. vegyesvonat, az arad-brádi vonalon a 111. sz. motor, a 101. sz. gyorsmotor és a 141. sz. vegyesvonat, az ujszentanna-kétegyházi vonalon a 340. és 312. sz. vonatok, a mezöhegyes-kétegyházi vonalon pedig az Aradra való beutazásnál a 210. sz. motorvonat vehető igénybe. A visszautazásnál ugyanazon a napon közlekedő s a váltott jegyek megfelelő bármely vonat használható. Arad, 1909. szeptember hó. Az aradi és csanádi egyesült vasutak igazgatósága.

— **Pusztító vihar Aradmegyében.** Székudvarról jelenti tudósítónk, hogy ott tegnap leirhatatlan vihar pusztított. Az orkán olyan erős volt, hogy a takarmánynak és még lábbon levő veteményeknek 50 százalékát elpusztította. A vihar évtizedes fákat tövestől kicsavart és a hazaáról leszedte a tetőzetet. Az embereket a földhöz vagdalta. A görög katolikus templom tetejét lesodorta és a róm. kató. plébánia épületét megrongálta. Az orkán után jég is esett.

— **Junga százados elmeheteg.** Székesfehérvárról táviratozzák: Junga Sebő századost, Mátyássy merénylőjét, elszállítják valamelyik katonai gyógyintézetbe, mivel a székesfehérvári katonaeorvosok megállapították róla, hogy *nem épelméjű.* Ha a katonai elmegógyintézetben is megerősítik a székesfehérvári orvosok véleményét, akkor a százados ellen beszüntetik a vizsgálatot és szabadon bocsátják. — Ejjel jelenti Székesfehérvárról: Ma este Jungát az itteni katonai fogházból a budapesti helyőrségi kórházba szállították. Egy honvédfőorvos és egy hadnagy támogatta a teljesen össze-tört férfit. Junga nagyon betegnek látszik. Az orvos és a hadnagy karjára támaszkodva tudott csak a vonatra felszállni. A budapesti kórházban megfigyelik.

— **Eljegyzés.** Löwy Izidor eljegyezte Márton Leát Telenyedről.

— **Kell Manó cég ajánlja hirneves ke-lengye-harisnyait és ruhadisz remekeit.** Telefon szám 673. 131

— **Aruraktár építése Petrozsényban.** A máv. aradi üzletvezetősége július 24-én tartotta meg az árlejtést a Petrozsényban létesítendő áru-raktár építésére. Ajánlatot tettek: Fried és Adorján (Budapest) 45384 K 55 f., Popják György és fia (Szarvas) 43959 K 31 f., Sternberg Bertalan (Petrozsény) 37908 K 46 f., Szabó József (Arad) 37692 K 28 f., Eternit művek (Budapest) a tetőfedő munkákra 5159 K 44 f.-rel. Szabó József nyerte el az építkezést az aszfalt munka kivételével.

Értesítés!

Az iskolaidény alkalmából ajánlom a t. szülők figyelmébe
lusan felszerelt 3153

férfi- és gyermekruha-raktáromat,
a melyeket mai naptól mélyen leszállított áron árusítok.

Szives próba vásárlást kér

Braun Miksa,

férfi és gyermek ruha áruháza

Arad, Szabadság-tér, Gróf Nádasdy-palota.

Telefon: 577. szám.

adás után odamentem hozzá, megvetően végigné-
zem rajta és azt mondtam neki:

— Palásthy, kidoblak a legnagyobb magyar
színészek triumvirátusából téged is.

— Ugy? — mondta a meglepett Palásthy.

— Ugy! — mondtam én és büszkén,
bátran mentem el a vendéglőbe. Mert engem már
senki sem dobhatott ki.

(A rögtönzés.) Ujházy Ede, a mester, még
mindig Kaposváron vendégszerepel. A tegnapi
előadásán egyik fiatal színész, a mester partnere
belesült a szerepébe, ami élénk feltűnést keltett.
Este az előadás után a kávéház bohémjei között
üldögélve, a színészek egyike szelíd méltatlankodással
szólt a mesterhez:

— No, mégis megmenthette volna kollegánkat
attól a súlyos blamage-tól valamelyes rögtönzésével.
Ezt elfogadta volna a közönség is szívesen.

— Mit, hogy én? — No már azt nem te-
szem, egyszer már volt ilyenben részem. Akkor
is vendégszerepeltem és épen ilyen fiatal színész
partnerrel dialogizáltam, amikor egyszer csak meg-
akad és rémül bámul. Én önkéntelenül is kieresz-
tettem a számom: Te marha! hát nem tudod, a
keresztanyád térde! — A szerencsétlen pedig
kapva-kapott rajta, amit mondtam és elharsogta
nekilelkedve ugyanezt.

(A tengerparti csend.) Juliusban Abbáziá-
ban üdült a mester, ahol a kávéház terraszán
többször ült együtt Rogoz Imrével, a kaposvári
társulat tagjával. Ilyen együttléjük alkalmával
órák hosszáig üldögéltek újságok közé temetkezve,
szivarozgatva, szótlanul. Egyszer aztán Rogoz va-
lami érdekesebb színházi hírről akadt szó, mert el-
kezdett beszélni a mesterhez, aki ekkora már nem
is olvasott, csak nézett elmélyedve kifelé a sik
tengerre. Majd felkapta boszusan az ő érdekes
fejét és csak annyit mondott:

— Ne légy marha, — miért zavarod meg ezt
a pompás csendet? Nem hallgatsz el!

Rogoz természetesen elmosolyodott és hallga-
tott megint egy pár óráig. Ugy látszik azon-
ban, a mester akkorra már befejezte merengését,
mert akkor már a hallgatásért fakadt ki ekképen:

— No hát ne légy marha, szólj már
egy-két szót. Ugy ülsz itt és bámulsz, mint egy
marha!

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

Budapesti áru- és értéktőzsde.

Távirati tudósítás.

Budapest, szeptember 2.

Amerika ¼-el olcsóbb. Kínálat kielégítő, vételkedő
gyenga, 20 ezer mm alig tartott.

As árak 50 kilonként számítva:

DSH zárlat	2 óral zárlat
Fonék 1910. májusra 7.05—7.06	7.05—7.06
Buza 1909. októberre 13.36—13.37	13.39—13.40
Buza 1910. áprilisra 13.56—13.57	13.59—13.60
Ross 1909. októberre 9.41—9.42	9.42—9.43
Zár 1909. októberre 7.24—7.25	7.24—7.25

Fonék 1910. májusra 7.05—7.06
Buza 1909. októberre 13.36—13.37 13.39—13.40
Buza 1910. áprilisra 13.56—13.57 13.59—13.60
Ross 1909. októberre 9.41—9.42 9.42—9.43
Zár 1909. októberre 7.24—7.25 7.24—7.25

Zárul 5 órakor.

Osztrák hitelrészvény 864 —
Magyar hitelrészvény 764.50
Közuti vasut részvény 588 —

A Temesvári Lloyd-Társulat
terménycsarnokának hivatalos árjegyzése.

Távirati tudósítás.

(Árak 50 kilogrammonként korona értékben.)

1909. szeptember 2.

Buza (szokvány-minőség):

75 kilogrammos uj	12:90—13:00
76 " " " " " " " " " "	13:00—13:10
77 " " " " " " " " " "	13:10—13:20
78 " " " " " " " " " "	13:20—13:30

Buza (Temesvári keresk. áru):

75 kilogrammos uj... ..	12:70—12:80
Rozs uj... ..	8:70—8:75
Arpa uj	6:60—6:70
Zab uj	6:60—6:70
Tengeri régi	7:30—7:40

URÁNIA SZÍNHÁZ.

(Báró Simonyi-utca 1. szám, Szabadság-tér mellett.)

Műsor 1909 szeptember 3-án, pénteken:

1. A bűn iróniája. Humoros. — 2. Jól nevelt gyermek.
Életkép. — 3. Aki nem fizet vámot. Bohózat. — 4. Ber-
lini uszoda. Látványosság. — 5. Felsőt udvarlók. Humo-
ros. — 6. Betörő katonák. Dráma. — 7. Narancstermelés
Palesztinában. Természet után. — 8. A kis vadász. Drá-
ma. — 9. Norvég faipar. Természet után.

Előadások délután 6 órától kezdve.

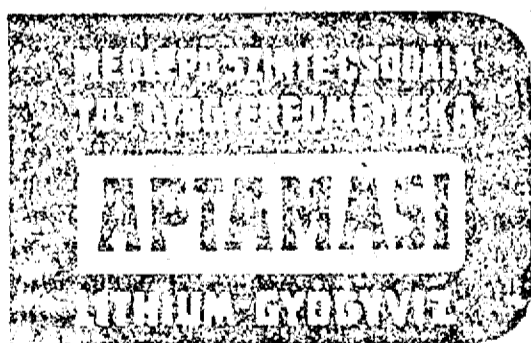
Az előadásra bármikor be lehet menni.

Az előadások alatt a cs. és kir. 33. gyalogezred zenekara
jatszék. — Cukrászda.

Szeptember 6., 7. és 8-án:

Bleriot repülése a La Manche csatornán keresztül.

NYILTTÉR.*

zel gyomor, vesé, hólyag és
bélbántalmaknál oala-
mint asihma, bronchiale,
köszvény és húgysavas
diathesis eseteiben.

KAPHATÓ: Nagy Farkas
és Fejér Gyula cégeknél
5841 Aradon.

Naponta többször
frissen pörkölt kávé

fűszer és illatszer KÁROS
SZAGÁTÓL mentesen

Csakis az

Atlantika

kávé és tea behozatalnál
kapható. 421

Villanyüzemű kávépörkölőnk mű-
ködésben látható a kirakatban.

Arad, Andrassy-tér 20. Fischer Eliz-palota.
Városi és megyei telefon 609.

Telefon szám 242.

Elektromos erőátviteli
motorokat
kikölesönöz, elad és fel-
szerel 3191

Kalmár József

villanyvilágítás, tele-
fon és villamos csengő
berendezési vállalata

Arad, Salacz-u. 2.

Rendkívül olcsó árakban!! Szövetmaradékok elárúsítása.

Teljes öltönyök úgy fiuk részére is a posztó gyári raktárban Arad, Szabadságtér 17.

Telefon 475. sz. Lechner és Fleischer, Arad és Pécs.

Iskola- könyvek

minden helybeli és vidéki tanintézet részére

használtan is

az előirt legújabb kiadásokban

(félárban)

kaphatók 3281

KRAUSZ PAULIN

könyv- és papirkereskedésében
Aradon, Atzél Péter-u.

Színházépület.

Telefon 511. szám.

Használt tankönyvekre való előjegyzéseket
már most elfogadok.

Minden tankönyv használhatóságáért felelek.

Az összes társzerek, u. m. füzetek, rajztömbök, vonalzők, körzők, festékek, stb. elsőrendű minőségben, hazai készítményekben és nagy választékban vannak raktáron.

Az izr. ünnepekre való makzók és imakönyvek nagy választéka.

Uj és használt

tanönyvek

legnagyobb készlete.

Tisztelettel

Krausz Paulin

Ferfi, női és gyermek divatkalapok

állandóan nagy választékban!

Panamakalapok

tisztítása és más egyéb kalapok javítása és festése

jutányos áron elfogadtatik

Bittenbinder Konrád

kalaposmesternél 2981

Arad, Deák Ferenc-utca 42. sz.

Permetező javítások elfogadtatnak.

M. kir. szabadalmazott

Borszivattyuk

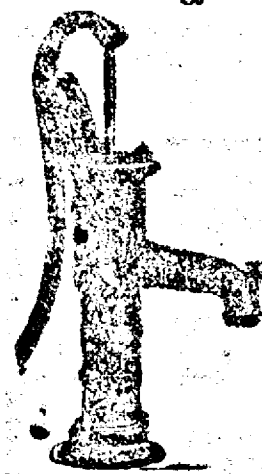
és hozzá való legjobb minőségű gummi csövek legolcsóbb gyári árakon.

A szivattyu hengerből a bor utolsó cseppig kifolyik, a szőlő magvak, héjak és egyéb tisztatlanságok azonnal továbbittatnak, ezáltal a szivattyu nem romlik és a bort nem ronthatja, a gépezet jó működéséért 3 évi jótállás, ingyen javítás.

Tűzi fecskendők

Golyó szelepekkel. Közégeknek legalkalmasabb, mert homokos és sáros víz használatnál sem tagadják meg a szolgálatot, — a gép jó működéséért 3 évi jótállás (ingyen javítás), hozzá való országos egységű csavarok és a legjobb minőségű belül

gummirozott kendercsövek a legolcsóbb árban

Kutak

a hozzávaló

csövekkel olcsóbbak és jobbak, mint bármely bel- vagy külföldi gyárban.

Hönig Ottó

M. királyi szabadalmazott tűzi fecskendő és szivattyu készítő.

Arad, Rákóczi-utca 27. sz.

Ezton is értesitem b. megrendelőimet, hogy

női divattermemet

Andrássy tér 8. szám alól, Deák Ferenc-u. 33 34. sz. I. em. alá

helyeztem át.

Mütermemben továbbra is elsőrendű munkaerőket alkalmazok. Kívánatra bármilyen munkát 24 óra alatt szállítok s megrendelőimet pontosan kiszolgálom. — Midőn mindent becses tudomására adom becses megrendelőimnek, továbbra is pártfogásukat kéri 3271

kiváló tisztelettel

Schwarz Nándorné,
női szabó.

— Tanulóleányok felvétetnek. —

Engelhardt-féle

Chassalla Sandalok

hölygek, urak és gyermekek részére 2993

tennis cipők

kizárólagosan

Weinberger János cipő áruházában kaphatók.

OLLA

gummikülönlegesség

bizonyított legjobb per-
sztatív újonság.

Vöröskereszt Drogeria

Arad, Weitzer János-u. 2.
18 szabadalom.

4. 6. 8. 10 KORONA.
Arg. éneketként

Kalap üzlet át helyezés.

Van szerencsém a n. 6. közönséget értesíteni, hogy kalap műhelyemet Arad, **Hunyadi-utca 2. szám alá** helyeztem, hol is elvállalok legjutányosabb árak mellett ugy női, mint férfikalapok javítását, festését, vasalását és átalakítását.

Gyors és pontos kiszolgálás!

Készkalapraktár.

Szives pártfogást kér. 3097
Kitünő tisztelettel

Mányutz János,
kalapos mester.

Építetők és szőlőbirtokosok figyelmébe!

Pankotai Cementárugyár

Lengyel Sándor és Társa.

Elvállal:

Vasbeton és Beton.

Istálló etető és itató járszak.
Víz és tőrköly, stb. tartányok.
Kuta- és vízelátások.
Utateraszok és hidak, Csatornázások.
Alapozások és minden e szakmába vágó munkák készítését a helyszínen.

Szállít:

Cementcsöveket különböző mértékben.
Kutcsöveket.
Tetőfedő hornyolt cserépet.
Vályukat különböző célokra.
Szőlőbirtokba eső, víz és permetező kádakat.
Cementlapokat.
Pincze fűdömekeket.
Portland cementet.

